

ଆଲୋକ ଦାସ

ନୟ ଗାଥା

କବିରଞ୍ଜନ କାଳଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ

Published by the Adult (Social) Education Officer, Orissa Govt. Cuttack

Printed by Rama Chandra Das,
at the Nababharat Press, Cuttack.1958

ଉପଦେଶ

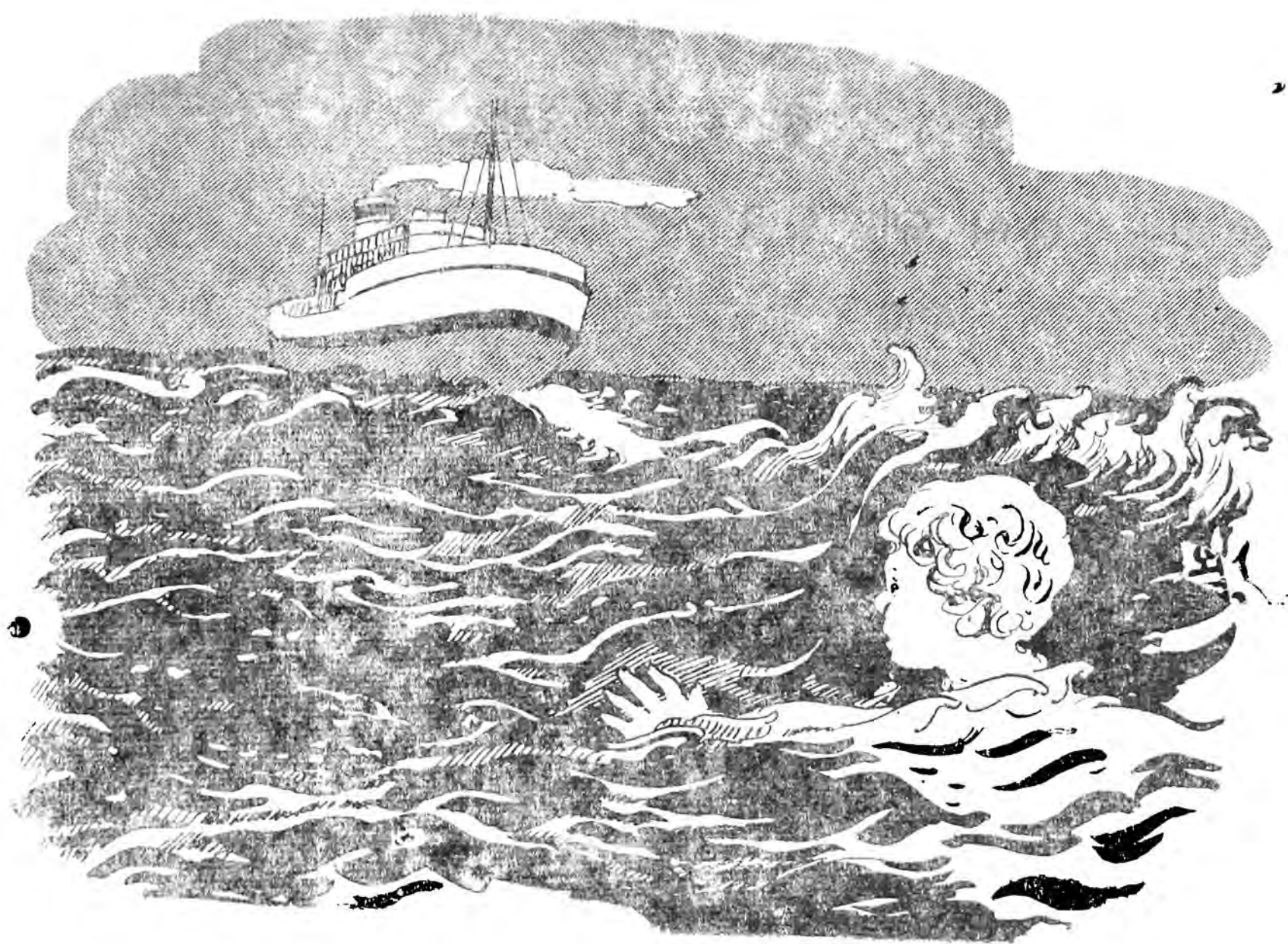
ମଝି ଦରଆରେ ଜାହାଜ ଚାଲିଥାଏ । ଜାହାଜର ଉପର ମହଲରେ କପ୍ତାନ୍‌ଙ୍କ କୋଠରୀ । ଦୁଆର ଆଗରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ ଚଉକରେ ବସି କପ୍ତାନ୍ କଥା ଶୁଣୁଥାଆନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଜଣେ ଖଲ୍‌ସା ଦୋଡ଼ି ଆସି ତାଙ୍କୁ କହିଲା, “ହଜୁର, ନକ୍ସଲାର ପତ୍ର ମିଳୁନାହିଁ ।” “କେଉଁ ନକ୍ସଲା” କୋଲି କପ୍ତାନ୍ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲା, “ହଜୁର” ଯେଉଁ ୧୭ । ୧୭ ବର୍ଷର ଟୋକାଟି ନିଜ ସକାଳୁ ଆସି ଆପଣଙ୍କ କୋଠରୀ ସଫା କରଦେଇ ଯାଏ, ସେଇ । ଆମେ ଜାହାଜର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୋଜି ସାରିଛୁଣି ।

କପ୍ତାନ୍ କିଛି ସମୟ ଆଖି ବୁଜି କଥା ଶୁଣିଲେ; ତାପରେ ତଳ ମହଲକୁ ଆସି ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲେ, “ଆଜି ସକାଳୁ କେହି ହେଲେ ନକ୍ସଲାକୁ ଦେଖିଛନ୍ତି ?” ଜଣେ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା ହଁ ହଜୁର, ପ୍ରାୟ ସାତଟା ବେଳେ ମୁଁ ଚାହିଁ ନେଇ ଯାଉଥିଲି । ସେତେବେଳେ

ଦେଖିଥିଲି, ନକୁଳା ଏଇ ପଟ ଧାରରେ ବସି ଝୁଙ୍କିପଡ଼ି କାହାର ପାଖରେ
ରଙ୍ଗ ଲଗାଉ ଥିଲା ।” ଘଟଣା କଣ ହୋଇଛି ଜାଣିବାକୁ କପ୍ତାନଙ୍କୁ
ବେଶୀ ସମୟ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ହାତ ଘଡ଼ିକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ଯେ ସମୟ
ଆଠଟା । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଜାହାଜ ଫେରାଇବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ ।
ଯେଉଁ ବାଟ ଦେଇ ଯାଇଥିଲା, ଠିକ୍ ସେଇ ବାଟେ ଜାହାଜ ଫେରିଲା ।
ନିଜେ କପ୍ତାନ ସାହେବ ଉପର ମହଲରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଏକ-ଧାନରେ
ସମୁଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତୁ ।

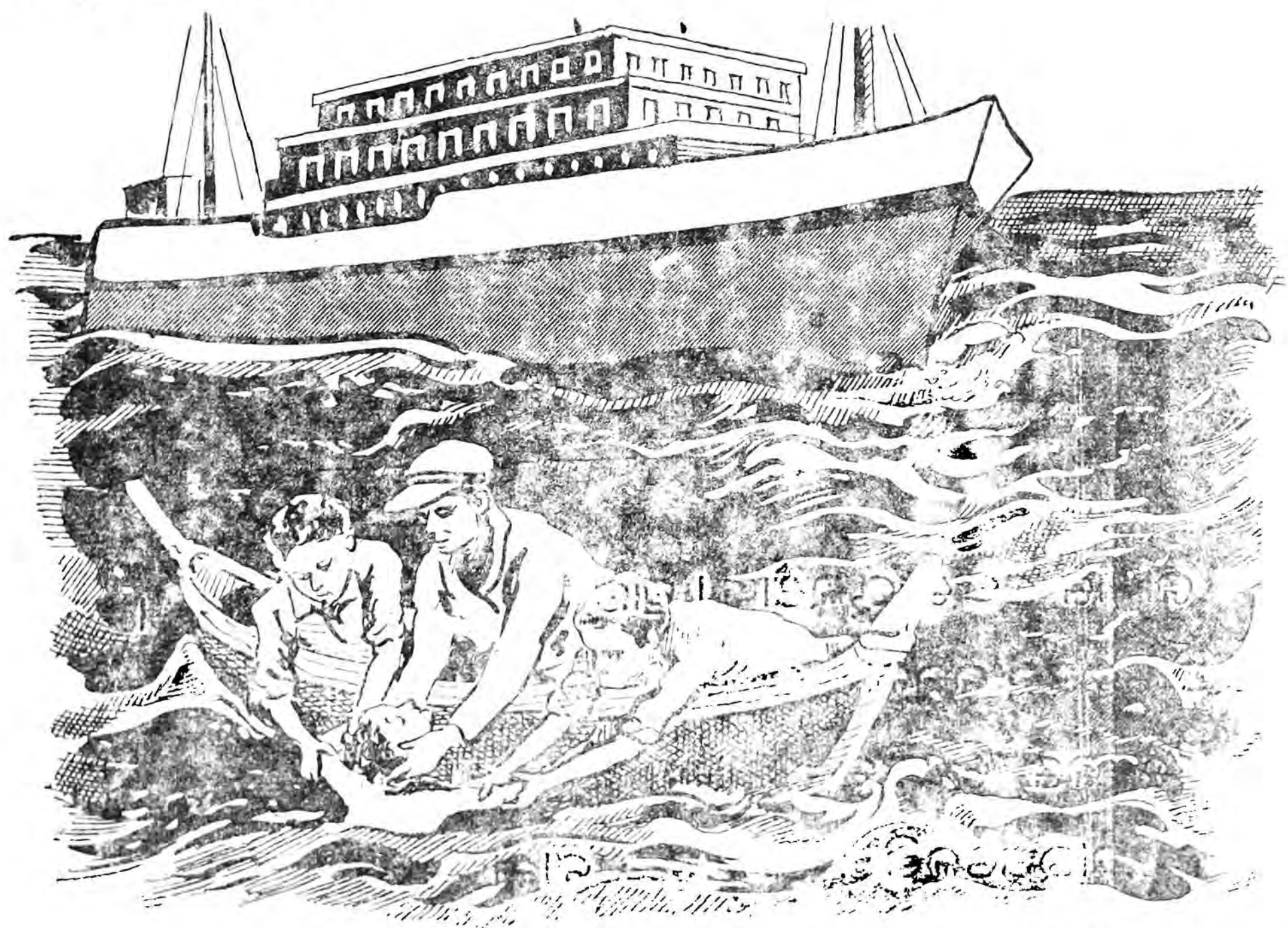
ଜାହାଜରେ ରଙ୍ଗ ଦେଲାବେଳେ ଦୈବାତ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇ ଦେବାରୁ
ନକୁଳା ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଅକାତକାତ ପାଣି, ବିଚରା କରେ
କଅଣ ? ଯୋଗକୁ କପ୍ତାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ କଥା ତାର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ।
ସେ କହୁନ୍ତି, “ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ହଠାତ୍ ଛାନିଆ ହୋଇଯିବ ନାହିଁ;
ମୁଣ୍ଡ ଖୋଲାଇ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ମୁଣ୍ଡ ଠିକ୍ ରଖି
ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ରକ୍ଷା ମିଳେ ।” ନକୁଳା ଆପଣା
ହାତ ଗୋଡ଼ ଦୁଲାଇ ଭାସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ଖଣ୍ଡେ ହାତ୍‌ପେଶୁ
ଢେଳି ଥାଏ; ଗୋଡ଼ରେ ଚୋତା ବି ଥାଏ । କାଇଦା କରି ସେତକ ସେ
ଖୋଲି କାହାର କରି ଦେଲା । ତେଉ ଯୋଗୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ତା ଆଖି
ଜାନରେ ଲୁଣି ପାଣି ପଶି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଆକରୁ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଏ;
ତଥାପି ପହଁରୁ ଥାଏ । ତାର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ ଯେ, ସେ ଜାହାଜରେ ନାହିଁ
ବୋଲି ଜାଣିବା ମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ତାର ପାଖରେ

ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ । କୌଣସି ମତେ ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେବେ ସେ
ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖେ, ତାହାହେଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ରକ୍ଷା ପାଇଯିବ ।

ଜାହାଜ ଫେର ଚାଲିଥାଏ । ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ବିତଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ
କେଉଁଠି ହେଲେ ନକଲାର ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ମିଳୁନାହିଁ । ଜାହାଜର କେତେଜଣ
ଲୋକ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ କୁହାକୁହ ହେଉଥାନ୍ତି, “ଏ କପ୍ତାନ୍ ବୁଢ଼ା
ପାଗଳ ହୋଇଗଲେଣି । ମେସିନ୍ ଟୋକା ଖଣ୍ଡେ, ପହଁର ଜାଣେ
କି ନାହିଁ ସମେତ; ସେ ପୁଣି ଜୀବନରେ ଥିବ, ଆମେ ତାକୁ ଖୋଜି
ପାଇବା ! ବୃଥାରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି ସିନା !” ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ

କପ୍ତାନ୍ ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଲେ, “ଜାହାଜ ଅକୋଅ ।” ଲୋକେ କପ୍ତାନ୍‌ଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ଯେ ସେ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଏକ-
 ଧାମରେ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ଏବଂ ଅଳ୍ପ
 ଦୂରରେ ନଡ଼ିଆ ଭଳି ଗୋଟିଏ କାଳିଆ ଜିନିଷ ପାଣିରେ ଉଠିବେଇ
 ରୁବେଇ ହେଉଥିବାର ଦେଖିଲେ । କପ୍ତାନ୍‌ଙ୍କ ଆଦେଶରେ ସାଙ୍ଗେ
 ସାଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡିଏ ଜାଲବୋର୍ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଗଲା । ନିଜେ
 କପ୍ତାନ୍ ସାହେବ ଦୁଇଜଣ ଖଲ୍‌ସୀଙ୍କୁ ସାଂଗରେ ଧରି ସେଇ ଆଡ଼କୁ
 ବୋର୍ ଚଳାଇଲେ ।

ଦେଉମାଡ଼ ଖାଇ ଖାଇ ନକୁଳା ହାଲିଆ ହୋଇଗଲାଣି । ଟୋକା
 ଖାଉଛି, କେତେ ବା ଶକ୍ତି ତା'ର ? ହାତ ଟୋଡ଼ି ଅଟଳ ହେଲାଣି, ଚେତା

ବୁଡ଼ି ଆସୁଛି, ଜୀବନ ଯିବା ଉପରେ ! ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ କପ୍ତାନ୍ ଦୁଇହାତ ବଢ଼ାଇ ନକ୍କୁଳା ମୁଣ୍ଡକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ଧରିଲେ । ତାପରେ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ଖଲ୍ଲସୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାକୁ ପାଣିରୁ ଉଠାଇ କୋର୍ ଉପରକୁ ଅଣାଗଲା ଏବଂ ଜାହାଜକୁ ନିଆଗଲା । ପ୍ରାଥମିକ ଚିକିତ୍ସା ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ତାର ଚେତା ଫେରି ଆସିଲା । ମାତ୍ର ଦେହର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ଖରାପ ହୋଇଥାଏ ଯେ ଚିକିତ୍ସାର ସାମାନ୍ୟ ବୃତ୍ତି ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିବାର ଆଶଙ୍କା ଥିଲା । ତେଣୁ ତାର ସେବା ଯତ୍ନରେ ଯେପରି କୌଣସି ଅବହେଳା ନ ହୁଏ, ସେଥିଲାଗି କପ୍ତାନ୍ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଶେଷ ସତର୍କ କରେଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଇତିମଧ୍ୟରେ ତିନି ଦିନ ବିତଗଲାଣି; ବନ୍ଦରରେ ଜାହାଜ ଲାଗିବାକୁ ଆଉ ଦୁଇଦିନ ଥାଏ । ନକ୍କୁଳାର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ହୋଇଆସିଲାଣି, ବେଶ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରପାରୁଥାଏ; କିନ୍ତୁ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ନ ଥାଏ । କପ୍ତାନ୍ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ । ନକ୍କୁଳା ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲା । ସେ ହସି ହସି ପଚାରିଲେ, “ଆଜ୍ଞା, ତୁମେ ତ ପହଁର ଜାଣି ନ ଥିଲ, ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା କାଳ ବଞ୍ଚି ରହିଲ କିମିତ ?” ନକ୍କୁଳା ଉତ୍ତର ଦେଲା, “ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ବଢ଼ାଇ ଥିଲେ ପରା !” କପ୍ତାନ୍ କାନ୍ଦି ହୋଇ କହିଲେ, “ମୁଁ ବଢ଼େଇଥିଲି ?”

ନକ୍କୁଳା ଜବାବ ଦେଲା, “ଆଜ୍ଞା ହଁ, ବିପଦରେ ପଡ଼ିଲେ ବୁଦ୍ଧି ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା କଥା ଆପଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି;

ମୋତେ ବି କହୁଥିଲେ । ମୁଁ ଜାହାଜରୁ ଖସି ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ଜାଣିଲାକ୍ଷଣି ଆପଣ ଯେ ଯାଇ ଠିକ୍ ମୋ ପଡ଼ିବା ଯାଗାରେ ପହଞ୍ଚିବେ, ଏଥିରେ ମୋର ତଳେହେଲେ ସନ୍ଦେହ ନ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ହାତ ଗୋଡ଼ ହଲାଇ କୌଣସିମତେ ପାଣି ଉପରେ ଭସି ରହୁବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲି ।” ନକୂଳୀ ମୁହଁରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି କପ୍ତାନ ଅବାଜ୍ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ପଚାରିଲେ, “ମୁଁ ଯେ ଜାହାଜ ନେଇ ଠିକ୍ ସେହିଠାରେ ପହଞ୍ଚିବି, ଏ କଥା ତୁମେ କିମିତି ଜାଣିଲ ?” ଏତେବେଳେ ଯାଏ ନକୂଳା ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ କପ୍ତାନଙ୍କର ଏହି ଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା, ସେତକ ନ ଜାଣିଥିଲେ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା କଅଣ, ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ବଞ୍ଚି ପାର ନ ଥାନ୍ତି ! ଆଜକୁ ତିନି ବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ଏଇ ଜାହାଜରେ ଚାକିରି କରୁଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ନିଇତି ଦେଖୁଛି । ଆପଣ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଯାହା ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି, ନିଜେ କାମରେ ସେଇଆ କରନ୍ତି । ଆପଣ ଯେ ମୁଣ୍ଡ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ମୋତେ ଠିକ୍ ଖୋଜି ବାହାର କରିବେ, ଏ କଥାରେ ମୋର ପୂରା ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ।” ଏତକ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ କପ୍ତାନ ଦୌଡ଼ି ଯାଇ ନକୂଳାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡାଇ ପକାଇ କହିଲେ, “ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଠାରୁ ‘ବାହାଜା’ ଶୁଣିବା ଅପେକ୍ଷା ତୋର ଏଇ ଅନ୍ତରର କଥା ପଦକର ମୂଲ୍ୟ ମୋ ଠାରେ ଡେଇଁ ବେଶୀ । ଯୁ ଆପେକ୍ଷା ଜୀବନରେ ଆଉ ବଡ଼ ପୁରସ୍କାର ମୁଁ ପାଇ ନ ଥାନ୍ତି ।” ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ତଳିଆ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଯେ କହିଲେ, “ବୁଢ଼ା ହେଲି; ଏବେ କାମରୁ ଛୁଟି ନେବା ।

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ମୋ ସ୍ଥାନରେ କିନ୍ତୁ ହୋଇପାର । କିନ୍ତୁ
ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ରଖ, ଲୋକେ କଥା ଅପେକ୍ଷା କାମରୁ ବେଶୀ
ଶିଖନ୍ତି । ତୁମ କଥା ଓ କାମ ଭିତରେ ଯଦି ତଫାତ୍ ରହେ, ତାହେଲେ
ବାହାର ଲୋକଙ୍କ କଥା ଦୂରେ ଥାଉ, ଆପଣା ପୁଅ ବିଧି ବିଧି ବା ତୁମ
ଉପଦେଶ ମାନିବେନି ।”

—୫*୫—

ଧର୍ମବକ

ଶୁଣ ସୁଜନେ ଦେଇ ମନ ।	ଏ ମହାଭାରତ ଆଖ୍ୟାନ ।
ପଣା ଖେଳରେ ରାଜ୍ୟ ହାର ।	ପାଣ୍ଡବେ ନିଜ ସତ୍ୟ ପାଳ ।
ଭ୍ରମନ୍ତୁ ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରେ ।	ଶୌଚନା ନ ଥାଉ ଅନ୍ତରେ ।
କାମାକ୍ଷା ବନେ ଏକ ଦିନ ।	ଘଟିଲା ବିଚିତ୍ର ଘଟନ ।
ବିଷମ ଗ୍ରୀଷମ ସମୟ ।	ମହା ତପତ ଅଭିଶପ୍ତ ।
ପାଣ୍ଡବେ ହେଲେ ତୃଷାକୁଳ ।	ପାରୁଣେ ନ ଦେଖିଣ ଜଳ ।
ନକୁଳେ ରାଇ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।	ଭାଷିଲେ ଏମନ୍ତ ଯେ ଗୀର ।
ତୃଷାରେ ବିକଳ ପରାଣ ।	ବାବୁରେ ଜଳ ଲେଉଟି ଥାଣ ।

ଭ୍ରାତୃ ଆଦେଶ ଶିରେ ଧର ।	ଗଲେ ନକକୁ ଜଳ ଲେଡ଼ି ।
ସଳଖେ ଯାଉଁ କେତେଦୂର ।	ଦେଖିଲେ ଦବ୍ୟ ସରୋବର ।
ବେଗେ ଚଳିଲେ ତାର ପାଶେ ।	ପିପାସା ମେଣ୍ଟାଇବା ଆଶେ ।
ଶୋଷେ ଶୁଖିଛି କଣ୍ଠ ତାକୁ ।	ଅଞ୍ଜଳି ଭରି ଜଳ ତୋଳୁଁ ।
ଶୁଭିଳ କାହୁଁ ଶୂନ୍ୟ ବାଣୀ ।	କଣ୍ଠ ଡେରିଲେ ବୀରମଣି ।
ଘେନ ହେ ବୀର ମୋ ବଚନ ।	ଏହୁ ସରସୀ ମୋର ଜାଣ ।
ପୁଛା କରବ ଯାହା ମୁହଁ ।	ତାର ଉତ୍ତର ଦଥ କହ ।
ନ କହି ଛୁଅଁ ଯେବେ ଜଳ ।	ପ୍ରାଣ ହାରିବ ବୀରବର ।
ଏମନ୍ତ ଶୂନ୍ୟ ବାଣୀ ଶୁଣି ।	ନକକୁ ମନେ ମନେ ଗୁଣି ।
ଆଗେ ନିବାର ଘୋର ତୃଷା ।	ପଛେ ହେଜିବ ଶୂନ୍ୟ ଶ୍ଵାସ ।
ଏମନ୍ତ ବିଚାର ସେ ମନେ ।	ଜଳ ଛୁଅନ୍ତେ ତତକ୍ଷଣେ ।
ଶରୀର ହେଲା ଅବସନ୍ନ ।	ପିଣ୍ଡରୁ ଛାଡ଼ିଲା ପରାଣ ।
ବିଳମ୍ବ ନ ପାରନ୍ତୁ ସହ ।	ତୃଷା-ଆକୁଳ ଚାରି ଭାଇ ।
ନକକୁ ନ ଆସିବା ଦେଖି ।	ସୁଧୁଷ୍ଟି ହେଲେ ଘୋର ଦୁଃଖୀ ।
ସହଦେବଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହି ।	ବେଗେ ହୋ ଜଳ ଆଣ ଯାଇ ।
ଉଛୁର କଳାକ ନକକୁ ।	କିବା କାରଣ ବୁଝ ତା'ର ।
ଚଳିଲେ ସହଦେବ ଖରେ ।	ମିଳିଲେ ପୁଷ୍କରିଣୀ ତୀରେ ।
ସେହି ସେ ସୁଖ ଜଳାଶୟ ।	ତୃଷିତ ଜନ ସୁଖାଳୟ ।

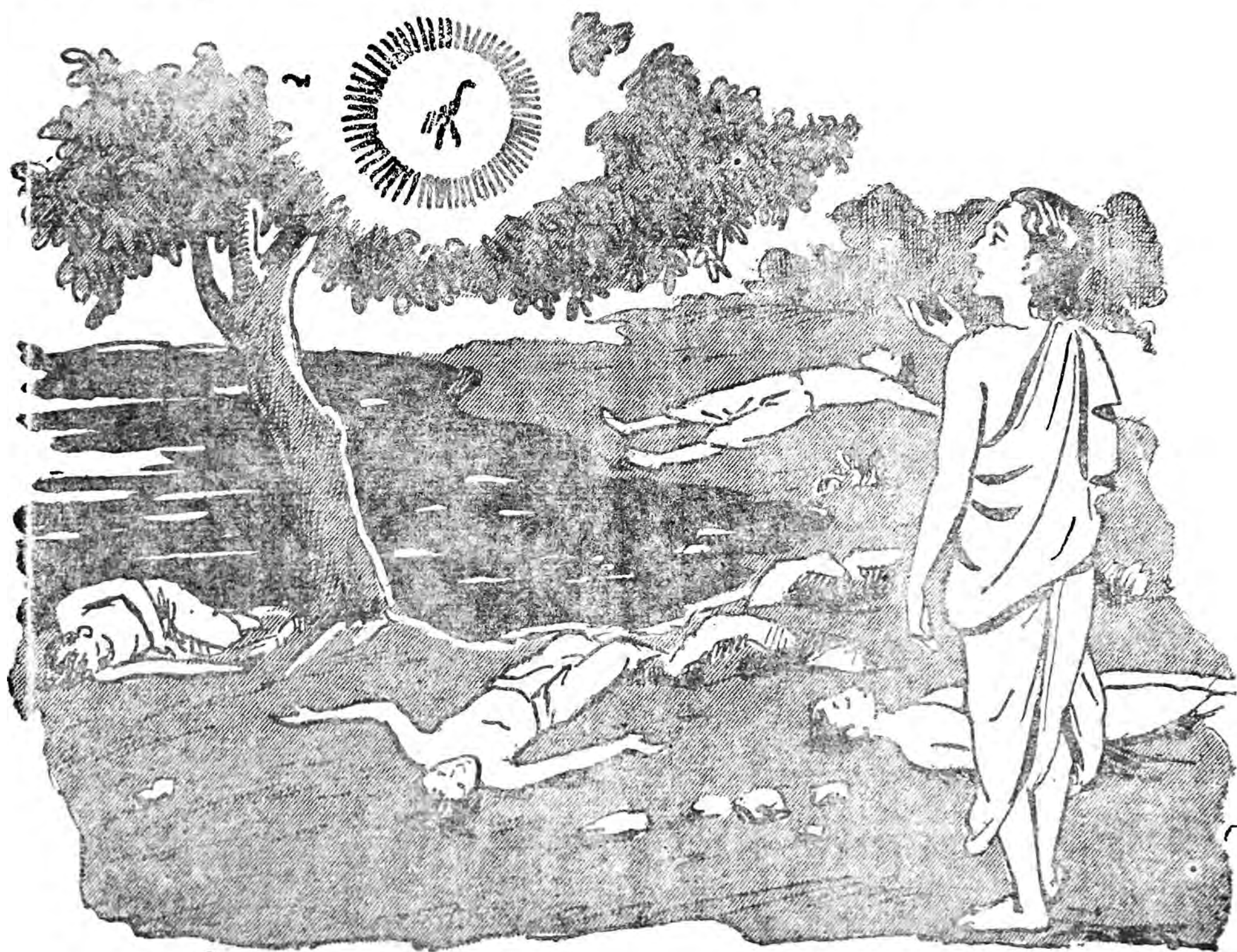
ନବୁଳ ଘିଣ୍ଟେ ନାହିଁ ପ୍ରାଣ
 ଜଳ ଆହର ଗଲେ ଯହୁଁ
 ମୋ ପ୍ରାଣ ଉଦର ନ ଦେଇ
 ଶୁଣିଣ ନ ଶୁଣିଲ ଘର
 ଆତ୍ମରେ କହୁଁ ଜଳପାନ
 ମାତ୍ରୀ ତନୟ ଏହୁ ଦୁଇ
 ଅଥୟ ହେଲେ ପଥ ଚାହିଁ
 ସହଜେ ତଷାଣେ କାତର
 ଶୋକେ ବାଷ୍ପିତ ଯୁଧିଷ୍ଠିର
 ଶୁଣ ହେ ବାବୁ ଅରଜୁନ
 ଫେରିବ ନ କରି ଭରୁର
 ଆଜ୍ଞା ପ୍ରମାଣେ ଧନଞ୍ଜୟ
 ସୁଜନେ, ଲଳିତ ଲେଖନ
 ପକ୍ଷର ବାରଣ ନ ମାନ
 ଚଳି ପଡ଼ିଲେ ତତକ୍ଷଣ
 ଅର୍ଜୁନ ନ ଫେରିବା ଚାହିଁ
 ଭୀମକୁ ସ୍ବର ଯୁଧିଷ୍ଠିର
 କଳମୁ ଚେତୁ ଲେଖନ କଥା

ଦେଖି ହୋଇଲ ମନ କୁନ୍ତ
 ଶନ୍ଦ୍ୟ ଶବଦ ଶୁଣେ କାହୁଁ
 କଳ ହୁଏଲେ ନାଶ ଯାଇ
 ଆଗ ସେ ଭରଲେ ଅଞ୍ଜନ
 ନିମିଷେ ହାରିଲେ ଜୀବନ
 ମହା ଶୟନ କଲେ ତହୁ
 ବୁଢ଼ୀ ଜନୁଜ ତନ ଭାଇ
 ଏଣେ ଦାଉଲ ଚନ୍ଦ୍ରା ଘେର
 କେଣେ ରହିଲେ ଭର ମୋର
 ତଳସ ଏଥୁର କାରଣ
 ମୋ ଲଗି ଆଣିଥିବ ଜଳ
 ଚଳିଲେ କୃଷ୍ଣ କରି ଲୟ
 କରି ପାରିଲ କେ'ବା ଆନ
 ଜଳ ହୁଅନ୍ତେ ପାଲଗୁନ
 ଅଳାଳେ ହୋଇଲ ମରଣ
 କଳକ ହେଲେ ବେନି ସ୍ବର
 କୋଇଲେ ଯାଅ କୃତକାବର
 କହଲେ ତ ସବୁ ବାଟ କଥା ୧

ବିପଦ ପଡ଼ିଲା ବା କିସ
 ଜଳରେ ନାହିଁ ମୋ ସରାଗ
 ଚଳିଲେ ଭୀମ ମହାବଳୀ
 ଦେଖିଲେ ଯେତେ ଚକ୍ର ଭଲ
 ଭଳିଲେ ମନେ ଭୀମସେନ
 ମେଣ୍ଟାଇ ଆଗ ତଷା ମୋର
 ଦେଖିବ ସେହୁ କାହିଁ ଯିବ
 ଏତେ ବିଚାର ଜଳ ଆଶେ
 କଥାର ଭଉର ମୋ ହଥ
 ନୋହିଲେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିବ
 କିଛିହୁଁ ନ ଶୁଣନ୍ତେ ଭୀମ
 ଭୀମର ନ ଫେରିବା ଦେଖି
 ମନରେ ଜାଗିଲା ସଂଶୟ
 ତୃଷାଳର ବିଜଳ ସରାଗ
 ଭାରିଲେ ଧର୍ମ ଯୁଧିଷ୍ଠିର
 ପ୍ରବେଶି ପୁଷ୍କରିଣୀ ପାଶ
 ପରାଣ-ପ୍ରିୟ ଚାରି ଭଲ
 ଶୋଭେ ଆରୁଣ୍ୟ ଧର୍ମ ଚାରି

। ହେଲେ କି ପଶ୍ଚାତେ ବିନାଶ
 । କିସ ହୋଇଲା ବୁଝ ଆଗ
 । ହୋଧେ ଶରୀର ଯାଏ ଜଳ
 । ସରସୀ ଚାରେ ଛନ୍ଦୁ ଶୋଭ
 । କଟ କରିଛୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
 । କରବ ଯୁର ପ୍ରତିକାର
 । ମୁଥାଏ ମାର ନେବ ଜୀବ
 । ଯାଉଁ ଶୁଭିଲ ଅତି ପାଶେ
 । ମନ ରକ୍ତାକ୍ତ ଜଳ ପଥ
 । ଭଲ ମାନଙ୍କ ଦଶା ହେବ
 । ନିମିଷେ କିଧୁ ହେଲେ ବାମ
 । ଯୁଧିଷ୍ଠି ହେଲେ ମହାଦୁଃଖୀ
 । କାତର ହେଲେ ଅତିଶୟ
 । କେତେ ବିପତ୍ତି ହେଲେ ପୁଣି
 । ପଶିଲେ ବେଶେ ବନ ଘୋର
 । ଦେଖିଲେ ଏ କି ସର୍ବନାଶ
 । ପଡ଼ି ଅଛନ୍ତି ପ୍ରାଣ ନାହିଁ
 । ନେତ୍ର କହଇ ଚାରି ଧାଗ

ଆହା କି ହେଲ ନଦାରୁଟେ	। ବଧୂ କାହୁଁକି ହେଲ ବାମ	।
ଜନନୀ ଆଗେ କିସ ବୋଲି	। କହୁକି ଏଥୁଁ ଗଲେ ଗୁଲି	!
ପାହାଳୀ କି ବୋଲି କୋଧୁକି	। କି ଘେନି ଅବା ବସୁଥିକି	!
ମୋ ଲଗି ମଲେ ଗୁର ଗୁର	। ଘେଣୁ ମୁଁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲି ଗୁର	।
ଏତେ ଭାଳଣି ମୁଖୁଷ୍ଟିର	। ମନ ମଧ୍ୟର କଲେ ସ୍ଥିର	।
ଆଗ ମୁଁ ତୃଷା ନବ ରବି	। ତହୁଁ ଉପାୟ ବିଚାରବ,	।

ବଢ଼ାନ୍ତେ କର ଯର ଜଳେ	। ତାଜ ଶୁଭିଲ କରକାଳ	।
ହୁମୁକୁ ପୁଛିବି ମୁଁ ଯହା	। ଦଣ୍ଡେ କହୁକି ନରନାହା	।

ବାରଣ ନ ମାନ ମୋହର
 ପ୍ରଶ୍ନର ସଠିକ ଉତ୍ତର
 ରଜ୍ଜାରେ ଜଳହୁଁ ପିଇବ
 ଏଥିକ ସନମତ ଦେଖିଲେ
 ମୋ ମନ ବିବେକକୁ ଗୁହଁ
 ପୁଚ୍ଛର ଯଥା କହୁ ବସ୍ତ୍ର
 କେ ଅବା ପାନ୍ଥ ଜନ ସଖା,
 କିସ କରଜି କହୁ ରଜା
 ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର
 ବିପଦ ଘୋଟିଲେ ତ ରବ
 'ବିଦ୍ୟା'ହୁଁ ପ୍ରଜ୍ଞଜନ ସଖା
 କରଜି 'ଅହଙ୍କାର' ନର
 ଆକର ଯେତେକ ପ୍ରଶ୍ନର
 ସନ୍ତୋଷ ଉତ୍ତର ଲଭିଲେ
 ଘେନ ରଜନ, ମୋର ବାଣୀ
 କଥାରେ ହୋଇଛି ମୁଁ ବୁଝୁ
 ତାର ଭାବରୁ ଏକ ଭାବ
 ମାଗି ଦୁ ନଥ ଯେହୁ ପ୍ରିୟ

ଦେଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଏକାକର
 ଦେଇ ପ୍ରସନ୍ନ ମୋତେ କର
 ଯେଣିକ ଖସି ଚାଲିଯିବ
 ପରୁର ଯୁଦ୍ଧେଷୁ କୋଇଲେ
 ଉତ୍ତର ଦେବ ମୁଁ ବୁଝାଇ
 ବିପଦେ କେ ରକ୍ଷା କବଚ ?
 ସୁଗହ ସାଥୀରେ କେ' ଲେଖା ?
 ଧରରେ ନର ପାଏ ପୂଜା
 ହସିଲେ ସୁଚକ୍ରତ ଗୀର
 'ସାହସ' ଯେବେ ବାନ୍ଧିଥିବ
 'ଗହଣୀ' ଗହେ ସାଥୀ ଲେଖା
 ଜଗତେ ଲଭଇ ଆଦର
 ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର
 ଶୂନ୍ୟରୁ ପୁଣି ପରୁରଲେ
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ତୁ ବୀରମଣି
 ସାତ ଦେଉଛି ଏକ ଇଷ୍ଟ
 ବସ୍ତ୍ରକ ମୋର ଆଜ୍ଞା ପାଦ
 ମନରେ ନ କର ସଂଶୟ

ମଉନେ ରହୁ ଷଣ କାଳ
 ହେ ଦେବ ଯେବେ କଲ କୃପା :
 ଏକାଳେ ଶୁଣିବି ଶୂନ୍ୟବାଣୀ
 ଦୁମ ବିମାତା ସୁତ ସେହୁ
 ଭୀମ ଅର୍ଜୁନ ସହୋଦର
 ଏ ଅତି ଅନୀତି ବିଚାର
 ଚାହୁଁ ଶୁଣିଲେ ଧର୍ମସୁତ
 ମାତ୍ର ନବୁଦ ସହଦେବ
 ମାତା, ବିମାତା ସୁତ କେବେ
 ବୁଝି ମାତାଙ୍କ ତନୁ ସୁତ
 ମାତ୍ରୀ ମାତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ରୂପେ
 ଆନେ ମୋ ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ
 ରୂପ ଭୁବର ଧର୍ମ ଦେବ
 ଧରିଲେ ଆପଣା ଶରୀର
 ହରଷେ ହୋଇ ସୁପ୍ରସନ୍ନ
 ବସୁ, ମୁଁ ଶ ନ୍ୟ ପଥେ ଥାଇ
 ରୁମ୍ଭେ ହୁଁ ହୋଇଛୁ ଉଦ୍ଧୀର୍ଣ୍ଣ
 ଯେଣୁ ତୁ ନିଜ ସ୍ୱର୍ଥ କେବେ

ବୋଲନ୍ତି ଧୀରେ ସୁଧୂଷ୍ଟିର
 ବଥ ନବୁଳ ପ୍ରାଣ ଭିକ୍ଷା
 ବିଚାର କର ନରମଣି
 କୃପା ସେନେହ ନ ଯୋଗାଇ
 ତାହାଙ୍କୁ କରଦେଲ ପର
 ଶୁଣି ଚକିତ ସୁଧୂଷ୍ଟିର
 ଭୀମ ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରିୟ ସତ
 ଭଣା ନୁହନ୍ତି ଜାଣିଥିବ
 ଛେଦ ମୁଁ କରନାହିଁ ଲବେ
 ଯେଣୁ ମୁଁ ରହୁଛି ଜୀବିତ
 ନବୁଳ ଶୋଭ ପାଇ ଲେକେ
 ବଥସି ନବୁଳ ଜୀବନ
 ତୁଳେ ଭିକ୍ଷାର ଥିଲେ ସବ
 ଭୟ ହୋଇଲେ ତତପର
 କହିଲେ ମଧୁର ବଚନ
 ପରୀକ୍ଷା କଲ ପାତ୍ର ଭର ।
 ଧନ୍ୟ ହେ ପୁତ୍ର, ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ
 ବଥ ନ ହୁଏ ଅବଶେଷେ

ଆପଣା ସ୍ଵର୍ଥ ବଳି ଦେଇ	। ମାଗିବୁ ନବୁଲର ଦେହୀ	।
ତେଣୁ ନ୍ୟାୟରେ ଭଜ ସ୍ଥାନ	। ଦେଇ ସଂସାରେ ହେବୁ ଧନ୍ୟ	।
ଚାରି ଭାଇଙ୍କୁ ଘେନି ଯାଅ	। ଆପଣା ସୁଖେ ରହୁଥାଅ	।
ସତେଜ ଆଶୀର୍ବାଦ କର	। ଧର୍ମ-ଦେବତା ଗଲେ ଚଳି	।
ପାଣ୍ଡବେ ଜୀବନ ପାଇଲେ	। ନିଦରୁ ଉଠିବା ମଣିଲେ	।
ପାଞ୍ଚ ଭାଇଏ ହସ ହସ	। ଧରମ ବକ 'କଥା ରସ'	।
କହନ୍ତି ଶୁକ ପରୀକ୍ଷିତେ	। 'ହରତ' ଜଗତର ହୃଦେ	।

ସାର

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

[ଜଗନ୍ନାଥ ପୁର ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ । ହରି ଘରର ବାଟ ମୁହଁ ସେଇ ଦାଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ । ହରିର ସ୍ତ୍ରୀ ପାଣ୍ଡିଆଏ ଅଳିଆ ନେଇ କାଟଘର ଭିତରୁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଛୁଟି ଦେଲା । ଠିକ ସେତକବେଳେ ଜଣେ କାଟୋଇ ସେଇ ବାଟେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଘୋଡ଼କୁ ଡାକି ଉପରେ ଡାଗୁଆ ତଳ ଅଳାଡ଼ି ହୋଇ ଗଡ଼ିଲା ।]

ବାଟୋର—(ହର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଞ୍ଜିଆ ଧରି ଚାଲି ଯାଉଥିବାର ଦେଖି) ମଲା,
ମଲା, ଅଳିଆ ଗୁଡ଼ାକ ସକାଳୁ ମୋର ଉପରେ ପକାଇବାକୁ
ଥିଲା ନା ତମର ?

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—ଦାଣ୍ଡ ମରିବି ମୁଁ ଅଳିଆ ପକେଇଲି ତୋ ଉପରେ କାହିଁକି
ପକାନ୍ତି ମ ?

ବାଟୋର—ପକେଇଲି ତ, ପକାନ୍ତି ଆଉ କଣ ?.....

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—ଭଲ କଲି ତୁ ଅଳସେଇସିଆ କାଇଁକି ନାକ ସଜେଖି ମାଡ଼ି
ଯାଉଥିବୁ କି !

ବାଟୋର—ମାଉସି, ମୁଁ ତ ସନ୍ତ୍ରାରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲି—ମୁଁ କଣ ଜାଣିବି
ଯେ ଠିକଣା ବେଳକୁ ବୁଝେ ଦାଣ୍ଡ ମରିବି ଅଳିଆ ଗୁଡ଼ାଏ
ଛାଟିଦେବ ବୋଲି ?

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—ମ, ଦାଣ୍ଡ ମରିବି ପକେଇବି କି ଆଉ କଣ ତୋ ମୁହଁକୁ
ପକେଇବି !

ବାଟୋର—ମୋ ମୁହଁକୁ କି ପକେଇବି ବୋଲି କଣ ଏଇ ଦାଣ୍ଡରେ
ଆଣି ପକେଇବି ! ଛି !

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—କଣ କହିବୁ ଗୋଡ଼ାମୁହଁ ! ଛି ! ହଇରେ, ମୋ ଦାଣ୍ଡରେ
ମୁଁ ଅଳିଆ ପକେଇଲି କି ବୁଧ ଗୋବର ପକେଇଲି ତୋର
ଜ'ଣ ଗଲା ! ପକେଇଲି ତେଣୁ ଭଲ, ଆଜ୍ଞା କଲି, ଆଦୁର
ପକେଇବି !

ବାଟୋଇ—ଏ? ଆହୁର ପକେଇକ !

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—ତୋ ସୁନ୍ଦର ମୁହଁ ଯଦି ବାନ୍ଧର ହୋଇଗଲା, ଆଉ ଏ ବାନ୍ଧଟି
ନ ଆସିବୁ !

ବାଟୋଇ—ଅଛା, ମିଛୁଟାରେ ତୁମେ କାହିଁକି ତୁଣ୍ଡ ହୁଡ଼ି ତ କହିଲ
ମାଉସି !

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—ହଉରେ, ମୁଁ ତୁଣ୍ଡ ହୁଡ଼ି ତ ନା ତୁ ତୁଣ୍ଡ ହୁଡ଼ୁରୁ ! ମୁଁ କଣ
ତୋ ବାପର ଶାଳୀ ସେ ମତେ 'ମାଉସି' 'ମାଉସି' କେଲି
ଟାପର କହୁରୁ ! ହଉରେ ଗାତପଣା, ତୁ ତା ଭଲ ଲେକ
ହୋଇଥିଲେ, କାଲି କାମ କରି ଆହୁର ମାଉସିଟା ସାଂଗରେ
କଳିଆ କରୁଥାନ୍ତୁ !

ବାଟୋଇ—ଏ ମୁଁ କଳିଆ କରୁଛି ? ଗୋଟେ ଅନକଳରେ ବାହାର
ଥିଲି ସେ ସକାଳୁ ଯାହା ତ କଲି କଲି, ମୋର ଫେରେ
କାଲି ହେଲ ?

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—କଣ ଭଲରେ ଭଲରେ ଯିବୁ ନା ନରଥା ବାପକୁ ଡାକିବ ?
ଠେଙ୍ଗାକରେ ତୋ ଅନକଳ ଛଡ଼େଇ ଦେବ ! କହିଲ
ମାଉସି ! ଘର, ଦୁଆର ବାପରେ ମାଆରେ ଟିକଣା ନାହିଁ,
ମୁଁ ତୋର କି ଗାତ ତଲି ମାଉସି ଲେ ?

ବାଟୋଇ—ହେ ମାଉସି, ମୁଁ ଭଲ କଣ କଲି ସେ ତୁମେ ସକାଳୁଟାରୁ
ମୋ ବାପ ଅବା ଲୋକେ ଗୁଣ୍ଡାଣର ବିଷ ବାହୁତ ବହିଲ ?

ସ୍ତ୍ରୀମାନେ—ନା, ମାଡ଼ି ଆ ନିଲଠା ଯିବ, ସିଏ କୋଉଠୁ ଭଲରେ ଯିବ !
 ଆଦେ କୁଆଡ଼େ ଗଲ କହେ, ଆସିବଟି ଟିକିଏ (ଡାକି ଘାରି)
 ଏ ନିଆଁଟିଆ କିମିତି ଦାଣ୍ଡ ମଝିଗାରେ ମତେ ବେଳମାନ
 କରୁଚି ! ଆସିବଟି ଟିକିଏ—(ନରିବାପ ଓରଫ ଦୂରିର ପ୍ରବେଶ)

ବାଟୋଇ—ହଉ, ଆସନ୍ତୁ ।

ହଉ—(ଭିତରୁ ବୁଢ଼ାଟ ମାରି) ଆମେ କିଏ ? (ଆସି) କଣ ହେଉଛି ?
 (ଆଖି ଚରୁଟି)

ସ୍ତ୍ରୀମାନେ—ଏ ଯୋଗନାଥୀଆ କଥାକୁ ଶୁଣ । ଯୁା ଘର କୋଉଠି,
 କୋଉଠିକାର କିଏ.....ଦାଣ୍ଡକୁ ମୁଁ ଅଳିଆ ପକେଇ ଦଉଥିଲି
 ଏବେ ଯୁା ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା—ଏଇଥିପାଇଁ ମତେ ଯାକତ
 ଭଜା କର କହୁଛି !

ହଉ—କହୋ, ସିଏ ତ ତାର ଅଳିଆ ପକେଇଥିଲା, ତୁମେ ଯେବେ ଏ
 କାଟରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲ ଟିକିଏ ଦେଖି ବୁଝି ଗଲନାହିଁ !
 ସେଥିରେ ଯେବେ ତମର ଲୋକସାନ ହୋଇଗଲା, ସେ
 ଲୋକସାନ ତୁମର ! ତୁମେ ଭଦରଲୋକ ହୋଇଥିଲେ
 ଏ ମାଲକିନିଆଟା ସାଙ୍ଗରେ ତୁଣ୍ଡ ହୁଡ଼ୁଆନ୍ତ !

ବାଟୋଇ—ଆରେ କାହୁ, ମୋର ତ ଲୋକସାନ ଯାହା ହେଲା ହେଲା,
 ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତୁମକୁ କିଛି କହୁନାହିଁ ଯେ, ମୁଁ କହୁଛି ତୁମ
 ଲୋକସାନ ସକାଶେ !

ସ୍ତ୍ରୀମାନେ—ହଉରେ ଚାଲିଯାଏ। ମୋ ଲୋକସାନ ଯେଉଁ ତୁ ଏବେ

ଭଲେଇ ଦୁଇଟି ! ଆହା, ମୋ ଲେକସାନ ତତେ କେତେ ନି
କାଧର ରେ ଯୋଗନୀଶିଆ !

ବାଟୋଇ—ଆମେ ମାଉସି, ତୁମେ ଯେତେ ତୁମର ପ୍ରକଟ ଲେକସାନ

ଦୁଇଟି ବୋଲି ଜାଣୁଥାନ୍ତୁ ମତେ କଣ ଇମିତି ଶୋଧୁଥାନ୍ତୁ ?

ଦୁଇ—ଏ, ଲେକସାନ ! ଆମର ଫେରେ କଣ ଲେକସାନ ହେଲା !

ବାଟୋଇ—ଏ ଅଳିଆ ଗୁଡ଼ାକ ।

ଦୁଇ—କଣ କହଲ ? ଅଳିଆ ଗୁଡ଼ାକ ଲେକସାନ ହେଲା ?

ବାଟୋଇ—ହଁ ଏ ଅଳିଆ ଗୁଡ଼ାକ ଯାଇଛି ରଖିଲେ ତୁମର କେତେ

କାମରେ ଆସନ୍ତା, ତୁମେ ତାକୁ ଇମିତି ଫେପଡ଼ି ଦେଉ ?

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—ହଁରେ, ତୋ ମାଉସ ତାକୁ ଯାଉଥିବ !

ବାଟୋଇ—ହଁ ମାଉସି, ଆମେ ଯାକୁ ଯାଇଛି ରଖୁ । ବହୁତ କାମ ଦେ

ଆମର !

ଦୁଇ—କାମ ଦେ ! କି କାମ ? (ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହୋଇ)

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—ହଁ, ହଁ, କାମରେ ଆସୁ ନ ଥିବ କଣ ? ଗେରସ୍ତ ଭରସା

ଆମେ ବାଣ ସରିବ ଧୋଇ ଶୁଖିଲେ ଯାକୁ ସବୁ କର୍ଷଯାବ

ଖାଇଥିବେ ! ଘୋଡ଼ାମୁହଁର କଥା ଶୁଣ !

ବାଟୋଇ—(ହସି ହସି) ଗାଳି ବୁଡ଼ାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, ମୋ କଥା

ତୁମେ ଚାଲିବ ବୁଝିଯାନ୍ତୁ । ଅଳିଆକୁ ଆମେ ଖାଇନା ଯେ

ହେଲେ ଏଇଥିରୁ ଆମ ଖାଇବା ଗଣ୍ଡାକର ଯୋଗ ଦେଇ କରୁ ।

ଦୁଇ—ଏ, ଅଥାୟ ?

ବ.ଗୋରୁ—ହଁ, ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କଣ ଅଛି ? ଆମେ ଘର
 ଯୋଗୁ ଗାଈଟିଏ ରଖିଛୁ, ତାଠି କେପିଏ କେଣୀ ଶୀର
 ଖାଇବାକୁ ନେତେ ଯତନ ନ କରୁଲେ କହଲ ? ଭଣ୍ଡା,
 ତୋରଣି, ଘଷ, ଦାନା ଇମିତି କେତେ କଥା ଖାଇବାକୁ
 ଦେହରୁ । ସେମିତି ଯେଉଁ ମାଟିରୁ ଆମେ ଫସଲ ଉତାରବା
 ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ନ ଦେଲେ ଭଲ ଫସଲ ହୁଏ କିମିତି ?
 ଏଇ ଅଳିଆରୁ ମାଟିର ଖାଦ୍ୟ ତଥାୟ ହୁଏ । ସାର ନ ଦେଲେ
 ଯେଉଁ ଚୂନକ ?

ହରି—କହୋ ! ତୁମେ କଣ ଗୋଟେ ନୂଆ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆମେ କଣ
 ଜମିବ ଡି କଷୁନୁ ! କହୋ, ଜମିରେ ଯିବା ଗୋବର କି ପିଡ଼ିଆ
 ଦଆଯାଏ; ଏ ହୁଏତ କିଏ କୋଉଠି ଜମିରେ ଦେ ? ମାନ୍ତ୍ରମ
 ଶତର, ତୁମେ କୋଥହୁଏ ବଲ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯାଇନ କି ଗୁଣ କାମ
 କିମିତି ହୁଏ ଦେଖିଲ !

ସ୍ତ୍ରୀଲେକ—ବଲ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯିବା କଥା ତା' କେଣ ଘରରୁ ଜାଣିପାରୁ ନ
 ଯେ ଘରରୁତ ? ଝାଟୁଆ ଟିକିଏ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲେ ତ ଲଏ
 ଇମିତି ହଉନ ଆଉ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କାହୁଅରେ ପଶି ଯାହା ବଲ
 କଷୁକ ! ଦେଖୁନ, କଥାକୁ ଆଉ ଉତ୍ତର ନାହିଁ ବୋଲ କିମିତି
 ଆକୁପାଦ ହଉନ—କଥା ଯିଆ କେତେ ଚାହୁଆରେ ବା !

ବାଟୋଇ—ଆଜ୍ଞା ମଉସା, ଗୋବର ଆଉ ପିଡ଼ିଆ କଥା ତ ଜଣ୍ଠୁଟ,
 କେତେ ଲେଖି ଦେଇଛ ? ଏଇତ ଜାଳିବା ଘାଟି ଘସି ଘାରିତ
 ସେ, ସବୁ ଗୋବର ସେଇକାଟେ ଯାଉଛ.....ଆଉ
 ଜମିରେ କେତେ ଦେଇଛ ? ପିଡ଼ିଆ ତ ଦୁମ ଘରେ ଆମଦାନୀ
 ହୁଅନ୍ତି, ଗୋଦାମରୁ କିଣୁଥିବ । କେତେ ଟଙ୍କାର ପିଡ଼ିଆ କଣି
 ଜମିରେ ଦେଇଛ ସତ କହୁଛ ?

ହରି—ମତେ ପରସା ନ ମିଳିଲ ମୁଁ ଏବେ ନ ପକେଇଲି, ହେଲେ
 ଜମିରେ ସାର ଦିଆ ହୁଏ ବୋଲି ମୁଁ କଣ ଜାଣେନି ?

ବାଟୋଇ—କାଣିଥିଲେ କଣ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ? ପରସାପତ୍ର ଖର୍ଚ୍ଚ ନ କରି
 ବି ଜମିରେ ଭଲ ସାର ଦେଇ ଦେବ : ଆଜ୍ଞା; ତାଲ ଟୋକରକୁ
 ତ ଘସି ଘାରିତ, ମଣିଷ ଗୋବର କଣ କରୁଛ ? ତାକୁତ ଆଉ
 ଘସି ଚାଲୁନ ?

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—ଈ, ଈ, ସକାଳୁ ଏ ମଣିଷଟା କି ଅସନା କଥାଗୁଡ଼େ
 ଦୁଷ୍ଟରେ ଧରୁଛ କା ?

ବାଟୋଇ—ମଉସି, ରମିତ ନାକ ଟେକୁଛ କାହିଁକି ମ ? ସେତକ
 ଜିଜ୍ଞାସକୁ ତୁମେ ଅସନା ବୋଲି କହୁଛ, ସେ ସବୁ ଭଲ ସାର,
 ଠିକଣା କରି ସାଇତ ଘାରିଲେ ଯାଇଁ ହୁଏ ।

ହରି—ଗୁଡ଼ ମୁକକୁ ପୁଣି ସାଇତକୁ ? ଘରେ ରହୁହୁଏ କି ?

ବାଟୋଇ—ସତେ ରଖିବା କଥା କହୁଛ ବା ? ଯୁକ୍ତ ସବୁ ବାଡ଼ିରେ
ସାଇତକ ନା !

ହରି—ହ ଓଳି ସଫା ସୁନ୍ଦର କରି ଘର ଓଳଇ ମାଛରେ ତ ବାଜି ନାହିଁ ।

ଅଉ ତୁମ କଥା ମାନ ବାଡ଼ିରେ ଝାଡ଼ି କରିଲେ କି ଗୁଡ଼ ମତ
ସାଇତଲେ ମାଛ ଆଉ ରଖେଇ ଦେବେ ?

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—କାହିଁକି ସେ ଅଲଖିଶାଟା ସାଂଗରେ ବକ ବକ ହଉଛ ସେ !

ସେ ଆଉ ତା ମାଉସ ମାଛ-ବାରିଣୀ ଜାଣିଥିବେ ।

ବାଟୋଇ—ହଁ ମାଉସି,—ମାଛ-ବାରିଣୀ ଆମେ ଜାଣିବୁ ସେ ସେଥିରେ
ମନ୍ଦ୍ର ସନ୍ଦ୍ର କିଛି ନାହିଁ; ହାତେ ହାତେ କାମ । ଛୁଆପିଲ
ବାଣ୍ଟରେ ଘାଟରେ ବାନ୍ତି କଲେ ମାଛ ତ ଆସି କରିଯାନ୍ତି—
ଆଛା, ତା ଉପରେ ମାଟି ମୁଠାଏ ଘରାଇଦେଲେ ଆଉ ମାଛ
ଆସି କରିବେ ?

ହରି—ଆରେ ସତ କଥା ତ ! ମାଟି ଘୋଡ଼େଇ ଦେଲେ ମାଛ ତ ଆଉ
ହୁଅନ୍ତି ନା । ତାହେଲେ ତୁମେ କଣ କହୁଛ, ଯୁ ଉପରେ ମାଟି
ଘୋଡ଼େଇ ରଖିବୁ ? ଏତେ ମାଟି କେଉଁଠୁ ଆସିବ ?
ବାଡ଼ିଯାକ କଣ ଗାତ ଖୋଳି ଖତ କରିବୁ ?

ବାଟୋଇ—ଗୁରୁଆଡ଼େ କାହିଁକି ଗାତ ଖୋଳିବ ? ଚଉକା କରି ଗୋଟିଏ
ଗାତ ଖୋଳିଦେବ—ଘରର ଅଳିଆ ସବୁ ସେଥିରେ ଘକେଇ

ସେଇ ଖାତ ମାଟି ତା ଉପରେ ଘୋଡ଼େଇ ଦେବ ।

ହରି—ବେଶ, ତା' ହେଲେ ମଇଦାନ ଯିବ କଥା ଫେରୁ କ'ଣ ହବ ?

ଆମେ ତ ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ା, ବଲ କି ତୋଟା ଆଡ଼େ ଯାଇ...
ବାଟୋଇ—ନାହିଁ, ନାହିଁ, ସେମିତି ଗଢ଼ୀରଥା କରି ଗାତଟିଏ ଖୋଳି
ଗୁରପାଖରେ ତାଟି ଘେରେଇ ସେଇଠି ଝାଡ଼ା ବସିବ;
ସେଇ ମଟି ମୁଣେ ମୁଣେ ପକେଇ ଦେବ । ତେବେ ଦେଖିବ,
କିମିତି ଖାତ ତୁମେ ପାଇବ !

ହରି—ଆଜ୍ଞା, ନରକୋଇ ! ଆମ ବାଇରେ ଗାତ ଖୋଳି ତୁ ଏ ଝାଟୁଆ
ଗୁଡ଼ାକ ପକେଇଲେ ତ ମାଛ ଆଉ ହେବେ ନି । ଏଇ କଥାଟା
ବାବୁ ଯହା କହୁଛନ୍ତି ମୋ ମନକ ପାଉର ଏକା ।

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ—ମାଟି ଘୋଡ଼େଇ ଦେଲେବା ମାଛ ନ ହେବେ, ତା' ବୋଲି
ଏ ଅଳିଆ ଘୁ-କଟା...ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଜମିକି ସାର ହବ ?

ବାଟୋଇ—ହବା ନ ହବା କଥାଟା ନ ବିଡ଼ିଲେ କେମିତି ଜାଣିବ
କହଲ ? ମୋ କଥା ମନ, ପରୀକ୍ଷା କର । ଭଲ ଖାତ ଯଦି
ହେଲା ସେଥୁରେ ତୁମର ଲଭ, ନହେଲେ ମାଛ ଦାଉରୁ ତ
ରକ୍ଷା ମିଳିଲା—ଲଭ ଛଡ଼ା ଲୋକସାନ ତ ତୁମର ଏଥୁରେ
କିଛି ନାହିଁ !

ହରି—ହେଲା, ଏଇ କଥାଟା କରବାରେ ଆଉ କ୍ଷତ କଣ ? ଗୁଲିବୁଟି
ନରକୋଇ, ଦ'ଗୁରଟା ଗାତ ଖୋଳ...

କନକୋଦ- (ଭିତରୁ) କଅଣ କି ?

ବୈରାଗୀ—ହଇଏ, ତାଳଟା ଟିକିଏ ଆଣିଲ !

କନକୋଦ— (ତାଳ ନେଇ ଆସିଲେ) ମଇଁଷି ଶିଙ୍ଗ ପାଟି ଯାଉଛି,
ଏଇ ଦୁମୁଦୁମିଆ ଝରରେ ଯିବ ତ ? ଏଇ ବାଡ଼ିରେ ଟିକିଏ
ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଦେଇଥିଲେ..... (ତାଳଟାକୁ ଡଳେ ରଖି)
ନା! ଲେ ମା, ମୋ କଥା ଗୁରାକ ତ କଥା ନୁହେଁ—
(ଫେରି ଯାଉଥିଲେ)

ବୈରାଗୀ—ତମ କଥା ଗୁରାକ କଥା ନହେଁ ବୋଲି କିଏ କହିଲା ? କଣ
ତୁମେ କହୁଛ ?

କନକୋଦ—କଣଟେ ଆଜ କହୁଛ ମ ? କେତେଥର ତୁମକୁ କହିଲଣି
ଆମ ବାଡ଼ିରେ ଗୋଟେ ଗାତ ଖୋଳିଦେଇ ଘେରଟେ
ଦେଇଦେଲେ ହୁଅନ୍ତା କି ? ମୋ କଥା ତୁମେ ଶୁଣୁଛ !
ତୁମକୁ ତ ଖରାରେ ବୌଦ୍ଧିକା ଯୋଗ !

ବୈରାଗୀ— (ଅଙ୍ଗରେ) କଟକରେ ପୁଅ ପାଖରେ ଦଳ କେଇଟା ରହୁ
ପାଇଖାନା ଅଛଏ, ସ ଦୋଇ ଯାଉଛି ସବୁ ! ଅଳେ ବାବା, ସିଏ
ସିନା ସହର ବଜର ଯେ ଯାଗା ଅଣ୍ଟାବରୁ ସେଠିକା ଚଳଣି
ସେମିତିକା । ଆମର ତ ମଫସଲ କଥା, ସୋଖରୀହୁଡ଼ା,

ବିଲ ବାରି, ଡୋରା ପଡ଼ିବ । ଯାଗା କଣ ଏଠି ଅଭାବ ଯେ
ଜଣକ ପଛକୁ ଜଣେ ଲଗିଥିବେ । ମନଇଚ୍ଛା ଖୋଲ ପଡ଼ିଆ
ପଡ଼ିବ ଯେତେ ଜଣ ଯିବ ଯାଅ, ଯେତେବାର ଯିବ ଯାଅ !—

କ ନବୋଦ—ହଁ. ତୁମର କଥାଟାକୁ ତୁମେ ଭଲ କରି ଜାଣିବ ।
ଆଉ କହ କଥା ବୁଝୁଛ ନ ? ତୁମକୁ ସିନା କିଛି ଅସୁବିଧା
ନାହିଁ ଯେ ତାଳ ଗାମୁଛା ଧରି ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ
ପଡ଼ିଆ ବାରିକି ଚାଲି ଯାଉଛ, ଝୁଆ ବୋହୁ କରିବ କଣ ?
ତାଙ୍କର ଆଉ ଅକାଳ ସକାଳ ନାହିଁ; ସେଇ ସଙ୍ଗ ! ରାତି
ପଡ଼ିବ ହେବ, ଲୋକ ଗହଳି କରିବ, ଲଣ୍ଠନଟା ନେଇ ଯାଥିରେ
ମୁଁ ଯିବି—

ବୈରାଗୀ—ତା ବୋଲି ତୁମେ କହୁଛ ଏଠି ଘାରିଆନାଟା କରୁବେବ !
ଯେତେବେଳେ ପାରି ଯେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଯିବ !
ବାଡ଼ିଚାରେ--ଯେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ, ଯେତେବେଳେ କଥା ! ଆରେ
ବାବୁ, ସେଠି ସହର ବଜାରରେ ସିନା ମେହେନ୍ଦ୍ରର ଅଛନ୍ତି,
ସଫା କରୁଛନ୍ତି, ଏଠି ତୁମ ଘାରିଆନା ସଫା କରିବ କିଏ ?

କୁଳବୋଉ—ମନ, ସଫା କାରିବ କିଏ କରିବ ମ ? ଏଇଠି ତୁମ ପଡ଼ିଆ
ଘରେ କଣ ହଉଛି ଦେଖୁନ !

ବୈରାଗୀ—ସେଇଠା ବୋଲ, ସେ ବଣ୍ଟାବ ଦରୁଆ ଦାହେଲେ ତୁମ

ମୁଣ୍ଡରେ ଏ ବୁଦ୍ଧି ପରେଇର । ହଇହୋ, ବୁନବୋଉ, ସେ
ହରଞ୍ଜା ଖାଇ ଘରତାଟେ ଘନେଇର ସିନା, ନ ହେଲେ
ସେଇଟା କଣ ଆଉ ବ୍ରହ୍ମଣ ହେଉ ଅଛି ! ସେଇଟା ପରା
ହଠିଠି ବଳ !

ବୁନବୋଉ—ମଲା, ହର କାଇଁକ ହାଡ଼ ହବମ ?

କୈରାଣୀ—ଆଉ କଣ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ? ଯା'ଘରେ ଠାକୁର ଅଛି ସିଏ ଏଇ
ଅସନା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଘର ପାଖରେ ରଖିବ !

ବୁନବୋଉ—ଗନ୍ଧ କାଇଁକ ହବ ବା ? କାଇ ହର ଭରଯା ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ
ତାଙ୍କ ପାଇଁନା ପାଖରେ ଠିଆ ହେଇ କଥାବୁଝା ହଉଥିଲି,
କାଇଁ ଟିକିଏ ଗନ୍ଧ ତ ନାକରେ ବାଜିଲାନ ?

କୈରାଣୀ—ପାଇଁନା ହେଉନ, ସଫାସୁତୁର ହଉନ, ପୁଣି ଗନ୍ଧ ନାହିଁ ?
ଆହେ, ତୁମକୁ ସଦି ହୋଇଥିବ ।

ବୁନବୋଉ—ହଉ, ମତେ ସିନା ସଦି ହେଉଥିବ, ତୁମକୁ ତ ସଦି
ହେଉନ, ଆସିଲ ନିଜେ ଦେଖିବ ?

କୈରାଣୀ—ସବୁ ଶୁଣୁନ ସେ ଆଉ ଦେଖିବାକୁ ଯିବ ? ବାସୁଆ କହୁଥିଲ,
ସେଇ ଖାତରୁ ବହୁ ବସ୍ତୁ ସବୁ ବହୁନେଇ ବାଡ଼ିରେ ଯୋଉ
କୋକ ଲଢ଼େଇଚକ୍ତି ସେଥିରେ ଦଉଚକ୍ତି । କିଏ ତାକୁ
କଳେଇନ, ଭର ବଡ଼ ବଡ଼ କୋକ ହେବ !

କୁନିକୋଉ—ହେଲ, ଏଥିରେ ଖରାପ କଥା କଣ ଅଛି ? ରମିତକା
ପାଇଖାନା କରିବା ତ ଖୁବ୍ ଭଲ । ଇଆଡ଼େ ମଜ ସରମକୁ
ମଜ ସରମ ରହୁଲ, ବିଆଡ଼େ ବାଡ଼ିରେ ଫଳମୂଳ ବ ଭଲ
ହେଲ ! ଏଥିରେ ତ ଲଭ ହୁଏ ଲୋକସାନ ନାହିଁ !

ବୈରାଗୀ—ହଁ ଭଲ ନୁହେଁ ଆଉ କଣ ? ସେ ଯୋଉ ବିଷ୍ଣୁ କୋବି ହବ
ତ ହରିଆ ତ ଖାଇବ, ଦୁମ୍ପ ବ ଟିକିଏ ଖାଇବ ସେ ଦୁମ୍ପ
ଗୌଦପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧାର ହେଉଥିବେ । କାହିଁକି ପ୍ରାୟଶ କୁଳରେ
ତୁମେ ସବୁ ଜନ୍ମ ହଉଥିଲ କେଜାଣି ! ଦଥ, ଦଥ. ଯେତେ
ସବୁ କାଜେ କଥା ! (ତାଳଟାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ)

କୁନିକୋଉ—ଯାହା ବୁଝିଥିବ ତ ସେଇଆ ! ହେଲ, ଦୁମ୍ପକ, ଯଦି
ଖରାଦରାରେ ଦନରେ ତନଥର ପଡ଼ିଆକାରର ବୌଦ୍ଧବାକୁ
ପୁଖ ନାଗୁଡ଼ି, ଯାଅ—କାହା ରୁକଣ ଅଛି ?

ଚୂର୍ଣ୍ଣାୟ ଦୃଶ୍ୟ

(ହରିର ବାଡ଼ । ବାହାରୁ କେବଳ କଥା ବାଡ଼ଟି ଦେଖା
ଯାଇଛି । ଧଡ଼ାଟିଏ ଲାଗିଛି । ବାଡ଼ ଭିତରେ ପନିପରବା ଫସଲ
ହୋଇଛି । ବିଶେଷତଃ କୋବି ଫସଲ ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି । ପରଦା
ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା ସେ ବାଡ଼ ଭିତରେ ହରି ଓ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ
କାମଦାମ କରୁଛନ୍ତି ।)

ହରି—ସେପଟେ ଦାଆଗା ଦେହୁ, ଏ କୋବିଗୁଡ଼ାକ କାଟି ପକେଇବା ।

(ହରିର ସ୍ତ୍ରୀ ଦାଆ ଆଣି ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା)

ସ୍ତ୍ରୀ—ହଁ, ଯୋଉଗୁଡ଼ାକ ହେଉଗଲାଣି କାଟି ଦଥ । ଆମର ତ ଘରେ
ଦ'ଓଳ ଚଳୁଛି, ଆଉ କେଇଟା ରହୁକ, ତାକୁ ନବାକ ଲୋକ
ସେମିତି ହଉଚନ୍ତି, କିଏ ଜାଣିବେ ନେଇଯିବେ ।

ହରି— (କୋବି ହାତକ ଦେବା) ନେ, ଦେଖିବୁ ଏ କୋବି କେଣୀ
ଓଜନ ନା ତେ ହୁଅନ୍ତୁ କେ କେଇ କେଣୀ ଓଜନ ?

ସ୍ତ୍ରୀ—ମ, କେତେଥର ସେଇ କଥାକୁ ଖୁଣ୍ଟା ଦଉଚ ମ ? ମୁଁ କଣ
ଜାଣି ଜାଣି ତା' ଉପରେ ହାତେ ପକେଇ ଥିଲି ! ଯୋଗ
ହୋଇ କଥା—

ହରି—ହଁ ଯୋଗେ, ସେ ଏକାଟେ ନ ଆସେ କି ତୁ ତା' ଉପରେ
ହାତେ କେ.କେଇ ନ ଓଜାଡ଼ି ନା ଏ ବଡ଼ ବଡ଼ କୋବି

ଫସଲ ଆମ ବାରିରେ ନ ହୁଏ । କି କଥା, କଅଁସିଆ,
ଚୁଲିପଟା—ବିଚରାକୁ କମ୍ ଗାଳ ଦେଇରୁ— ! ଏ ସେଇ
କଅଁସିଆ କୋକ !

ସ୍ତ୍ରୀ—ସତ କଥା, ଏତେ ହିଙ୍ଗାସି କଲଲି, ବିଚରା ଟିକିଏ ଦୁଷ୍ଟ
ହୁଡ଼ିଚ ? ଓଲଟି ଆମର କେତେ ଉପୁଗାର କଲ । ଆଉ କିଏ
ହୋଇଥିଲେ କେତେ ଘାଲ ନାଗିଆନ୍ତା !

ହରି—ଆଲେ, ସେ ଘରା ଭଦରଲେକ । ଭଲ ଲେକଙ୍କ କଥା
ସେମିତିକା ।

ସ୍ତ୍ରୀ—ସେବନ ପଛରେ ମୁଁ କଣ କମ୍ ହାଁପି ସାଁପି ହେଉଚି ! ମୁଁ କଣ
କରିବି; ଯୋଗ ତ ସେଇଆ !

ହରି—ଆମ ଆଖି ଫିଟେଇ ଦେଇଗଲା ସେ—ନାଲି ତ ବର ବର୍ଷରେ
ଘରକା ଆମ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜି ନ ଥାନ୍ତା—ଆଉ ଏ କୋକ କିଏ
ଆମେ କିଏ ?

(କୁନିବୋଉର ପ୍ରବେଶ)

କୁନିବୋଉ—(ଧଡ଼ା ଘାଣକୁ ଆସି) ମଲା, ଦି' ଘରାଣୀ ସାକତ ଏଇଠି ।

ମୁଁ ଘରଆଡ଼େ ଖୋଜୁଚି !

ସ୍ତ୍ରୀ—କିଏ ଆଇ ! ଆସ, ଆସ । ଘାଡ଼କୁ ଆସୁନା ! ଏତେ ସକାଳୁ
ବୁଆଡ଼େ ମ ଆଜି ?

କୁନବୋଉ—(ଧଡ଼ାକାଟେ କାନ୍ତି ଭିତରକୁ ଯାଇ) ନାହିଁ; ବେଳାବେଳେ
ଗଣ୍ଡାଏ ସେଣେଇ ହେଲେ ପୁଅ କଟକ ଯିବ ସେ ଭୁଲ
ଆଇଲି ଦ'ତା କେବି ନକକୁ ।

ହର—ହେଉଛି ତ ଥୋଇତ, ଦୁମ ହାତରେ କାନ୍ତି ନେଇଯାଅ ଆଇ,
ଯାହୁକୁ ଖୁସି ପାଇବ ନଥ । (କୁନବୋଉ ନଇଁପଡ଼ି କୋବି
ଦେଖିଲ) ହଁ, ହୁସିଆର ଆଇ, ଦେଖି ଚାହୁଁ ନଥ—ନ ହେଲେ
ଦେଖି ଓଜନିଆ ହେଲେ ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷ, ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବୁଟି !

ହର ସ୍ତ୍ରୀ—(ହସି ହସି) ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷ, ସେ କଣ ନେଇ ପାରିବେ ?
ଦୁମେ ନଜେ ନେଇ ଦେଇ ଆସୁନା !

ହର—ହେଲା, ମୁଁ କଣ ମନା କରୁଛି ! ଏଇ ଦ'ତାତ—ଭୁଲ, ମୁଁ
ପହଞ୍ଚେଇ ଦେବି ! (ଦୁଇଟି କେଡ଼ ଉଠାଇ)

କୁନବୋଉ—ନକା କଥା ମତେ ବଳେଇ ଯିବନି ସେ ! ତୁ ଆଗ
କହୁବୁଟି ହର, ଏ ଦ'ତାକୁ କେତେ ଦେବି ?

ହର ସ୍ତ୍ରୀ—କଟକର କଟକରୁ ଦନକ ପାଇଁ ଆସିବୁ । କୋବି ତଥଣ
ଟିକେ ଖାଇ ଯିବେ ସେ ଏଥୁପାଇଁ ଗୋଟେ ଦରଦାମ
ପଡ଼ିବ ! ଦୁମେ ସେମିତି ନେଇଗଲ ।

କୁନବୋଉ—ମଲାମୋର, ସବୁବେଳେ କଣ ଏମିତି ନେଉଥିବ । ସେ
ତନ ନଥାଉଛି ଦେଇଇ ସେ ଦ'ତା ପଡ଼େଇ ଦେଇ—ବୁଝିଆ

ମରଣ ଆସିଲେ କି ଭଲମନ୍ଦରେ ଦ'ଶା ଗୋଟେ ବରକର
ଦରକ—ସବୁବେଳେ କଣ ସେଇୟା ଚାଲୁଥିବ ! ନାହିଁ,
ନାତୁଣୀବୋହୁ, କେତେ ଘରସା ନ କହୁଲେ ମୁଁ ଏ କୋଟି
ଯମାରୁ ନେବିନାହିଁ ।

ହରି—ହରି, ତୁମେ କୋଟି ନଥ, ଚୋରତା କର । ଦବାବେଳ ତ ଅଛି,
ସହା ଖୁସି ହବ ଦେଇଦିବ, ଥାଉ କଣ ?

କୃଷ୍ଣବୋଉ—ହରି ବାପ, ହରି ! (ଖୁସିହୋଇ କୋଟି ଦଟାକୁ ଧରି
ବାହାର ଆସିବା ବେଳେ ଅନ୍ତରାଳରେ ବୈରାଗୀ ଆସୁଥିବାର
ଦେଖିଲେ) ମଇ, ରବ କଣ ଇନ୍ଦ୍ରାଡ଼େ ଆସୁଛନ୍ତି—ଧରିବୁଟି
ବୋହୁ, ବାଡ଼ମୁଳକୁ କେବି ଦଟାକୁ ଥୋଇ ଦବୁଟି, ତାଙ୍କ
ଆଖି ଘଡ଼ିଲେ ଫେରୁ.....

(କହୁବ ଯା'ଗେ ଯା'ଗେ କୋଟିକୁ ବୈରାଗୀ ଆସିବା
ଆଗରୁ ଡୁରୁଇ ଦଆଗଲା । ବୈରାଗୀପ୍ରବେଶ କଲେ)

ବୈରାଗୀ—(କୃଷ୍ଣବୋଉ ପ୍ରତି) କିହୋ, ଧଡ଼ିଆ ପରା ବେଳାବେଳ
କଟକ ଯିବ । ରୋଷେଇବାସ ଛାଡ଼ି ତୁମେ କଣ ଇନ୍ଦ୍ରାଡ଼େ
ଆସି ବୁଝୁବ ? କ'ଣ ତାଙ୍କ ମଟର ଫେଲୁ କରାଇବ ?

କୃଷ୍ଣବୋଉ—ରେ'ଷେଇ ଜଳବାଳ ରୋଷେଇ କରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ କଣ
ତେର ସେ ମୋ ଘାରି ମଟର.....

ବୈରାଗୀ—କଥାକ ତ ଭଉର ସାଂଗେ ସାଂଗେ । କିଛି ଯଦ ଘଟୁଛି,
ଆଉ ପାରିବ କଥା'ବେ ! ବିଓ, ତୁମେ ସିନା ନିଜେ କରିବନି ।

ହୁଆଗୁଡ଼ା କଣ କରୁଛନ୍ତି ସେ କଥା ବୁଝିବନି ?

କୁନିବୋଇ—ଯେବ ବୁଝିବା କଥା ବୁଝୁଛି । ତୁମେ ତୁମ ଜାମିନେ ଗଲ—
ହରି—(ବାଡ଼ି ଭିତରୁ) ଆସୁ ଅଜା, ଆସ—ଦେଖିବ ଆସ, କିମିତି
କୋବି ସବୁ ବାଡ଼ିରେ ଦେଇଛି ଦେଖିବ ଆସ !

ବୈରାଗୀ—ହେଃ, ହେଃ, କଷ୍ଟାଗୁଡ଼ାକ, ତା ଭିତରକୁ ବୈରାଗୀ ମିଶ୍ର
ଯିବ ? ଘରଟା ମାର ଦେବ ! ହଁ, ହଁ, ତୋ ବାଡ଼ି ତ ମୁଁ
ଏଇଠୁ ଦେଖୁଛି । ହରିରେ ହରି, ଏ କୋବି ସବୁ ତୁ
ଖାଇଛୁଟି ?

ହରି—(ହସି) ନାହିଁ ଅଜା, ସବୁଗୁଡ଼ାକ କିମିତି ଖାଇବ ! ଦ'ଓଳି ଯାହା
ତରକାରୀସବୁ ହରି,—ବାକି ଯିଏ ସେମିତି ନେଇ
ଯାଉଛନ୍ତି—କିଛି ବକ୍ତିର ବଟା ବି ହରି ।

ବୈରାଗୀ—ଏଂ ! ଲୋକେ ଯାକୁ ଫେରେ ଘରସା ଦେଇ ଖାଇଛନ୍ତି ?

ହରିରେ, ଯେ କଷ୍ଟା କୋବି କୋଲି ଜାଣୁଛନ୍ତି ?

(ଏତିକିବେଳେ ହରି ସ୍ତ୍ରୀ ଓ କୁନିବୋଇ ଠରାଠରି ହେଲେ ।

ଏମାନଙ୍କ ଠେଲଠେଲକୁ ଚାହିଁ ହରି ହସୁଥାଏ ଓ ବୁଡ଼ା

ପାଖରେ କଥାକାଣି କରୁଥାଏ)

ହରିରେ ଆଲୁ ସବୁ କିଏ ଖାଇବ ?

କୁନବୋଉ—ଉଲ୍ଲ ମଣିଷ, ତମକୁ ତ ବାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଡାକିଲା ସେ ତୁମେ
ତୁମର ପରତା ମାଗ ହବ କୋଲି ବାହାରେ ରହଲ, କିଏ
କେତେ ଖାଇବ, କେମିତି ଖାଇବ, ସେ ଜମା ଖରଚରେ
ତୁମର ଜଣ ଦରକାର । ତମେ ତ ବାଟରେ ଗଲ ଲୋକ,
ଦେଖିଲ ଚାଲିଯିବ !

ଚୈତ୍ରଗୀ—ମଲ୍ଲ, ଟିକିଏ ଜାଣିବା ନାହିଁ ଆମ ଗାଁ ଭିତରେ ଏ କିଣ୍ଡା
କୋବି ଭକ୍ତ କେତେଜଣ ହେଲେଣି । ଗୋଟିଏ କିଛି
ବ୍ୟବସ୍ଥା ତ ପୁଣି କରିବାକୁ ହେବ । ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନରେ
ଜଣ ଖାଲି କିଣ୍ଡାର କାରକାର ଚାଲିଥିବ ! ଓଃ କି ଗ୍ରାହାଗୁର !
ହରିଆ ! ତୁ ଘୋଡ଼ାମୁହାଁ ଏ ଜଗନ୍ନାଥପୁର ଶାସନକୁ ଏକଦମ୍
ଘୋଡ଼ିଦବୁ ।

ହରି—ଆଜ୍ଞା ଅଜା, ଏ ଯେ ‘କିଣ୍ଡା କୋବି’ ‘କିଣ୍ଡା କୋବି’ କୋଲି ହରିତ,
ଦେଖିଲ, କିଣ୍ଡା କୋଉଥିରେ ଲାଗିଛି ? (ଗୋଟାଏ କୋବି
ଆଣିବା)

ଚୈତ୍ରଗୀ—ରହ, ରହ, ସେ ବୁଢ଼ାକ ମତେ— (କହୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲେ ।
ରତ୍ୟକସରେ କୁନବୋଉ ବୁଢ଼ାଙ୍କ ପଛପଟେ ଚାଲି

ଯାଉଥିଲେ । ଯିବା ସମୟରେ ହର ସ୍ତ୍ରୀ କୋବ ଦୁଇଟିକି,

ତାଙ୍କ ହାତରେ ଧରାଇ ଦେଉଥିଲେ, ବୁଢ଼ାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ।)

ବୈରାଗୀ—କିଓ, କୁନିକୋଇ, ସେ...ସେ..... କଣ ?

କୁନିକୋଇ—କଅଣ ? କାଇ—କଣ ?

ବୈରାଗୀ—ହାତରେ କଣ ନଇଚ ?

ହର—କୋବ ଦିଶା ନଉଚନ୍ତି, ଦେଖୁକ ତ ଅଉ ପରୁରୁଚ କଣ ?

ବୈରାଗୀ—କିଓ, ସେ ବସ୍ତା କୋବ ଗୁଡ଼ା.....

କୁନିକୋଇ—ଏଁ ଜମା ଯେମିତି ପାଟିରେ ବାଜି ନ ଥୁବ । ଅରକ୍ତ ତ

ତନିଅର ମାଗି ଖାଇଚ । (ହର ଓ ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ହସୁଥିଲେ)

ବୈରାଗୀ—ଏଁ, ସେ ବସ୍ତା କୋବ ମୁଁ ଖାଏଁ ?

ହର—ଆଇ ତ ନିତି ଆଦି ଏଠୁ କୋବ ନେଇଯାନ୍ତି । ମୁଁ ଭବିଥିଲି

ସେମନେ ତାଙ୍କର ଖାଉଥିବେ, ତମକୁ ଅବା ଆଲଗା ତଅଣ

କରି ଦଉଥିବେ—ସେଇକଥା ଆଇକି ପରୁରବି ପରୁରବି

ବୋଲି.....

ବୈରାଗୀ—ଓଃ କି ପ୍ରାହାରର କଥା ଲଏ ? ହଇହୋ, ରୁମେ ମତେ

ବସ୍ତା କୋବ ଖାଇ ପାରୁଣି ? (କାବା ହୋଇ)

କୁନିକୋଇ—ମମତନାର, ଗାଁଟା ଯାଇ ସମସ୍ତେ ଖାଇଚନ୍ତି ନା ରୁମେ

ଏକେଇ ଖାଇଚ ?

ହରି—ଅଜା, ତୁମେ ସିନା ବିଷ୍ଣୁ ଖାତ କେବି କୋଲି ନାକ ଟେକ୍ତୁ, ନାହିଁତ ଖାତ ନ ଦେଲେ କୋଉ ଫସଲଟା ଭଲ ଦଉଚି କହୁଲି ? ଆଜି ସିନା ଅମ ଗାରେ ଲେକେ ତାଟି ପାଇଖାନା କଲେଣି, ନ ଦେଲେ ସମସ୍ତେ ତ ସେଇ ବିଲ ବାରିରେ ଝାଡ଼ ବସୁଥିଲେ ! ଆଉ ସେ ବିଲରୁ ଧାନ ଆଣି ତୁମେ ଖାଇଥିଲ ! ଖାଉ ନ ଥିଲ ? ହାତରୁ ଘୋଡ଼ ଘରବା କିଣି ଆଣୁଚ, ସେଥିରେ କଣ ଏଇ ଖାତ ଦିଆ ଦେଇନି ? ସବୁ ତୁମ ମନର ବିକାର । ମନ ଭିତରେ ଖରାପ ଧାରଣା ଅଛି କୋଲି ତୁମକୁ କୋବି ଗନ୍ଧାଉଚି, ନ ଦେଲେ ଅଜଣା ଦେଇ ଯେତେଥର ତଥଣ ଖାଇଚ, ସବୁଥର ତମକୁ ସୁଅ ଦିଆ ଲାଗିବ ଆଉ ଅରକୁ ତନିଥର ମାଗି ଖାଇଚ !

ବୈରାଗୀ—ଏଃ, ରାମ୍-ରାମ୍ । କି କାଳ ଦେଲୁ ଯେ । ଯାହା କଲି କଲି; ଶେଷକୁ ମୋତେ ଖୋଇଲ ?

ହରି—କୋବି ନେଇଯା ଅଛି, ଭଲ ରକମ ରନ୍ଧାଉଛି କର । ଅଜାଣତରେ ଖାଇଚନ୍ତି, ଜାଣିକର ଖାଇଲେ ବି କୋବି ତଥଣ କିଛି ଖରାପ ଲାଗିବ ନ ! ଦେଖି ଦୁନିଆରେ ସମସ୍ତେ

ଯାହା ଖାଇଚକ୍ଷୁ, ଆମେ ତାକୁ ନ ଖାଇଲେ ଚଳିବା କିମିତ ?

ଯା ବା ଆଇ, ବୁ ଯା—

ବୁନବୋଇ—ହଁରେ ପୁଅ ମୁଁ ଯାଉଛି । (ସ୍ତମ୍ଭାନ)

ବୈଶାଖୀ—ଯାଉଛି, ହେଃ ! “ସୁଗ୍ରବେ ସ୍ତ୍ରୀର ଜନ୍ମ ହୋଇ, ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ
ନ ଜାଣଇ !” ଦେଖା ହୁଏ ! ଏ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭଲ ହୁଅନ୍ତି ।
ତୁମେ ଏବେ ଗୋଟାଟାକଳିଆ ତମ ଯୁଗରେ ଯାହା କଲ
କଲ, ଆମକୁ କାହିଁକି ଏ ମହାପାପ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟୁଛ ?
ହଇଓ, ନାଦୁଣୀ ବୋହୂ ! ତମ ହାତକୁ ପସ ବଡ଼ବଡ଼ୁଆ
ବୁହୁଁ ରହୁଛନ୍ତି । ତମେ ବି ଏ ହୁଅଥାନ୍ତା ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି ଏଇ
କେନ୍ଦ୍ର ଖାଇଲ ?

ହୁଏ—ଆଜ୍ଞା ଅଜା, ଖାଇ ସେ ମହାପାପ, ମହାପାପ ହୁଅନ୍ତ, କହୁଲ
ଏଥିରେ କୋଉଟା ପାପ ? ତମ ଭଳି ବିଲକାଡ଼ି ଚାରିଆଡ଼କୁ
ନାଟ ନ ଯାଇ ଗୋଟାଏ ପାଇଖାନାକୁ ଝାଡ଼ା ଯିବାଟା ପାପ ନା
ସେଇ ମଳକୁ ସାର କରି ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାପ ନା ସେଇ
ସାରକୁ ଯେଉଁ ଫଳ ଆମଦାନୀ ହେଲା, ତାକୁ ଖାଇଲେ ପାପ ?
(ଟିକିଏ ନିରବତା ପରେ) ବୁଝିଲ ଅଜା, ଯେଉଁ କାମ କଲେ
ନିଜର କି ଆଉ କାହାର କ୍ଷତି ହେବ ସେଇଟା ପାପ ବୋଲି

ପୁରୁଣ ଆମକୁ କହୁଛି । ମୁଁ ଯେ ଖାତ ପାଇଖାନା ବ୍ୟବହାର
କରୁଛି ତା ଫଳରେ କାଟ ଘାଟ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଦୁର୍ଭାବ କି ମାଛ ଦୁର୍ଭାବ
ନାହାନ୍ତି । ଏଥିରେ କୋଉ ପାପଟା ରହିଲା ? ଆଉ ତାକୁ
ସାର କରି ଭଲ ବ୍ୟବହାର ଆମଦାନୀ କରିବାରେ ବି କାହାର
କ୍ଷତି ନ ହୋଇ ମୋର ଦ'ପଇସା ଲଭ ହେଲା, ଯେତେ କିଛି
ପାପ କଥା ନୁହେଁ । ତା ଛଡ଼ା ଏ ଯେଉଁ କୋବ ପାଇଲି ଗରିବ
ମଣିଷ ଗଣ୍ଡାଏ ଭଲ ଖାଇବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦେହକୁ ବି
ତ କିତ ଦେଲା । କହୁବଟି ଅଜା, ଏତିକିଟା କଥାରୁ କୋଉ
କଥାଟା ପାପ ? (ଦୃଢ଼ଭାବରେ କହୁବା)

ବୈରାଗୀ—ହଁ ଖାଇବାରେ ଆଉ ପାପ କଣ ? ଦେହକୁ ଅବଶ୍ୟ କାମ
ଦେଉଛି, ହଁ, “ଆତ୍ମା କୁଣ୍ଡଳେ ସବୁ ସିଦ୍ଧି, ଜାଣିବ ଏହା ମହା-
ବିଧୁ !” ସବୁ ହେଲାଯେ ତେବେ……

ହରି—ତେବେ ଆଉ କଣ ? ପାଇଖାନା କଥାଟା ତ କହୁବ । ଖରାରେ
ତରାରେ ପାଏ କାଟ ଚାଲି ଚାଲି ଯୋଉଠି ସେଇଠି ହାଡ଼ା
କହିବାଠୁଁ ପାଇଖାନାଟେ କରିବା କଣ ଭଲ ନୁହେଁ ? ଝୁଅ
କୋହୁଙ୍କ ମାନ ଇଚ୍ଛୁତ ରହିଲା, ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତମର ବି
ସୁବଧା ହେଲା । କଟକ ଗଲେ ପାଇଖାନାକୁ ତ ପୁଣି
ପାଉଥିବ ?

ବୈରାଗୀ—ନାଁ. ମୁଁ ପାଇଁ କଥା କହୁନି ଯେ, ତେବେ.....

ହରି—ତେବେ ସେଇକଥାକୁ ଆଣି କୋଣ ମୁଁରେ ଦବା କଥାଟାକୁ

ନାକ ଟେକୁଚ, ନୁହେଁ ଅଜା ?

ବୈରାଗୀ—ଏଇ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଇ କିଏ କରିବ କହୁଛି
ହରି ?

ହରି—ବୁଝିଲ ଅଜା, ସତ୍ତ୍ୱିଏ କରନ୍ତି । ପାଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ କଥା ଏଥିରେ କଣ
ଅଛି ? ଅମେ ଯେଉଁ ଖତ ଗାଡ଼ରୁ ଖତ ନେଇ ଜମିରେ
ଦେଉଁ ସେଥିରେ ଛୁଆଙ୍କ ଗୁଡ଼ି ମୁତ, ନାକତ ଅସନା କିନ୍ତୁ ତ
ପଡ଼ିଥାଏ ଏ...କାହିଁ, ସେତେବେଳକୁ ତ କିଛି ଓଜର ଆପଣେ ନ
ଥାଏ ! ଗନ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ବି ତାକୁ ନେଇ ଜମିରେ ଦେଇ,
କାରଣ ତା' ନ ହେଲେ ଧାନ ମୋଟେ ଫଳିବନି ଯେ— !
ଏରେ ଦ'ଥର ଏଇ ବିଷ୍ଣୁ ଖତ ବ୍ୟବହାର କରି ଲଭ
ପାଇଲେ ତମର ଥର ତେଣିକି ଓଜର ଆପଣେ ରହୁବନି
ଯେ ! ଅଜି ଯାଉଁ ତମ ବାରିରେ ଗୋଟିଏ ପାଇଁ କଥା କର
ଦକଟି ଅଜା ।

ବୈରାଗୀ— ହଁ ହେ, ମାରିସେ ନଗେଇବୁ, ଗୋଟିଏ କରଦେଲେ
ଦିବ ।

(୩୯)

ହରି—ବାଃ ଅଜା ବାଃ : କୋକ ତ ଖାଇଲଣି, ଘାଇଖାନା ତ କରିବି
କହୁଲଣି—ଆଉ ସାର କଥାଟା କିଛି ଦିନ ଗଲେ ଆସେ
ଆସେ କରିବ ଯେ । ଚାଲ, ଚାଲ, ଖାତଟା ଦୁମ ବାଡ଼ିରେ ମୁଁ
ଥାଜି ଖୋଳିଦେଇ ଆସେ । (ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି) ଦୁଇହୋ
ନରିବୋଉ, ମୁଁ ଅଜାଘର ବାଡ଼ିରେ ଖାତଟାଏ ଖୋଳିଦେଇ
ଆସେ, ବୁମେ କୋକ ଗୁଡ଼ାକ ନେଇ ଯାଅ ।

ଯ ବ ନି କା

